

RECENZII ȘI PREZENTĂRI

Prahovenii în lupta pentru libertate socială, unitate și independență națională, vol. I (1848—1914), 236 p., București, 1992. (Direcția Generală a Arhivelor Statului din România)

Volumul întocmit de colectivul Filialei Prahova a Arhivelor Statului (Elisabeta Negulescu, Florica Dumitrică, Constantin Dobrescu, Mihai Rachieru) își propune o selecție de documente referitoare la județul respectiv în epoca modernă. Marea majoritate a documentelor provin din fondurile proprii ale filialei (în special Prefectura județului Prahova), fiindu-le adăugate câteva, deosebit de semnificative, reproduce după alte culegeri, publicații sau microfilme.

Deși documentele sînt prezentate în ordine strict cronologică (în lista documentelor numai o greșeală de tipar face să apară anul 1859 intercalat între date din 1848) și există referiri aproape la fiecare an, totuși ele stăruie asupra unor mari evenimente, a căror imagine, la nivelul istoriei patriei, o întregesc, fie prin exemple noi, fie relevînd aspecte inedite. Fără să fie împărțită în capitole distincte, lucrarea evidențiază Revoluția de la 1848—1849 cu urmările ei, lupta pentru unire, cu domnia lui Alexandru Ioan Cuza, aplicarea reformei agrare din 1864, războiul din 1877—1878, acțiunile prahovene în sprijinul luptei de emancipare a românilor din Transilvania, mișcările țărănești din 1888, 1889 și 1907.

Primele 16 documente se referă la Revoluția de la 1848, prezentînd unele ordine de la Guvernul Provizoriu sau de la departamente (în special de la cel al Trebilor din Lăuntru), lămurind cadrul în care s-au desfășurat evenimentele în județ.

Majoritatea acestor documente privesc problema agrară atît de complexă și cu aspecte foarte variate, de la refuzul unor clăcași de a mai presta obligațiunile regulamentare pînă la plîngerile false ale unor arendași împotriva clăcașilor — plîngeri infirmate de subadministratorii sau comisarii care au anchetat. Mai multe documente înecă (23) oglindesc stări de lucruri din epoca postrevoluționară ca unele rezistențe țărănești (la Telega, Cornu, Comarnic), conflicte agrare și măsuri pentru liniștirea locuitorilor, eludarea ordinului de predare a tuturor armelor de către locuitori. În mai multe locuri se face apel la îndepărtarea sau prinderea și arestarea unor revoluționari ascunși în județ.

Un accent deosebit pun documentele selectate pe emigrarea românilor ardeleni, de frica revoluției maghiare, în Țara Românească, emigrare direcționată mai ales în Prahova (peste 4000 de familii), cu ecouri asupra vexațiunilor care-i făceau să plece, dar și cu date asupra felului în care erau priviți și ajutați aici. În legătură cu unirea din 1859 și reformele care au urmat-o, 32 de documente întregesc informația despre desfășurarea alegerilor pentru Adunarea ad-hoc și pentru cea „obștească”, despre vizitele lui Alexandru Ioan Cuza la Ploiești (în special prima), despre tabăra de la Florești, despre eoul Unirii în Transilvania și Banat, despre unele inițiative economice, despre participarea masivă și afirmativă a prahovenilor la plebiscitul din mai 1864, despre aplicarea reformei agrare în județ. Un alt bloc de documente (30) se referă la Războiul de independență, completând, mai ales, misiunea participării populației la susținerea armatei, cu multe contribuții prahovene, venite din cele mai variate pătri (tabelul general al donațiilor din district, scrisori de donații din partea unor moșieri, adresa despre ofrandele unor țărani, învățători etc.). Mai sunt aduse știri asupra aplicării legii rechizițiilor sau despre eroismul soldaților (aducerea la București a drapelului turcesc cucerit de Grigore Ion — veste anunțată în tot județul, tabel cu prahovenii căzuți în război).

Celelalte documente aduc informații mai ales în două direcții, fără să mai fie compacte în cadrul tematicii lor, diseminate în ordine cronologică. O primă direcție este cea a susținerii din Prahova a luptei de emancipare națională a românilor din Transilvania, oferindu-ne știri, chiar și din izvoare străine, despre formarea la Ploiești a unui „Comitet de acțiune” și a Societății „Irridenta”, despre activitatea aici a secțiunilor societăților „Carpați”, „Liga Culturală”, „Macedo-română”, „Independența română” (ca și a celor din Bușteni, Sinaia, Predeal, Slănic), acțiuni de solidaritate, sărbătoriri, primirea unor refugiați etc. O a doua direcție este oglindirea situației sociale la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului nostru, documentele completând informația despre raporturile din agricultură, despre conflictele

dintre țărani și arendași în Prahova, culminând cu răscoalele din 1888, 1889, și 1907. Alături de acestea, altele aduc știri despre mișcarea socialistă și lupta grevistă în județ.

În ceea ce privește culegerea de documente, date fiind scopul și amploarea lucrării, selecția a fost deosebit de riguroasă, nelăsând să treacă lucruri nesemnificative și evitând repetițiile. Depistarea, descifrarea, transcrierea (uneori transliterarea), colajonarea s-au făcut cu multă acuratețe.

Lucrarea, așa cum arătam, nu este structurată tematic, dar rezumatel din „lista de documente” oglindesc precis, deși esențializat, conținutul și permit o ușoară folosire a informației. Un „indice general” trimite pentru numele de persoane și localități, ca și pentru unele instituții, la numărul documentului în care există referiri la ele. Aparatură

tul științific mai cuprinde, pe lângă notele la pagină, și o bibliografie destul de completă pentru istoria modernă a Prahovei, ca și o listă de abrevieri.

De menționat este și „introducerea” (semnată Mihai Rachiernu), o succintă, dar pertinentă prezentare a trecutului județului Prahova, realizând pentru documentele care urmează, pe de o parte un cadru de înțelegere, pe de altă parte un început de valorificare a lor.

Volumul, rod al străduinței și competenței arhiviștilor ploieșteni, constituie nu numai cea mai largă culegere de documente privitoare la istoria județului, dar și o reală contribuție la limpezirea unor probleme de istorie națională, la justa dozare a unor concluzii asupra unor evenimente și stări de lucruri.

PAUL D. POPESCU

Südosteuropä — Bibliographie. Rumänien 1971—1980, München, 1992, 664 p.

Lucrarea *Bibliografia Europei de sud-est. România 1971—1980* a apărut în anul 1992 la Editura R. Oldenbourg din München, sub redacția dr. Gerhard Seewann. Într-o scurtă prefață (p. XIII—XV), întocmită de dr. Seewann, este subliniat faptul că această lucrare reprezintă rezultatul colaborării a doi specialiști: dr. Manfred Stoy (directorul bibliotecii Institutului austriac de cercetări istorice a Universității din Viena) și dr. Gerhard Seewann (directorul bibliotecii Institutului sud-est european din München). Dr. Stoy a cercetat și valorificat bibliografia românească (cărți, albume, hărți din perioada 1970—1981), precum și unele reviste de istorie de proveniență vestică și sovietică. Redacția müncheneză a fost sprijinită de Marion Kertész și profesorul Paul Petrescu, care au prelucrat materialele apărute în literatura vestică despre România (monografii și periodice) precum și revistele românești de specialitate.

Țările care au fost luate în considerație pentru întocmirea bibliografiei lor sunt: Albania, Bulgaria, Iugoslavia, România, Slovacia și Ungaria. După volumul „România” urmează să apară „Iugoslavia”, „Bulgaria”, „Ungaria/Slovacia” și „Albania/Europa de sud-est”, dar probabil într-o formă diferită.

Prima parte a lucrării cuprinde o listă de abrevieri a numelor periodiceelor consultate (p. 1—15). Bibliografia României a fost grupată în 9 capitole, care se referă la următoarele probleme: 1. Generalități, studiul etnografic al țării (p. 17—34); 2. Istorie

(p. 35—270); 3. Politică (p. 271—290); 4. Drept (p. 291—309); 5. Viața economică (p. 310—371); 6. Societate (p. 372—408); 7. Religie și biserică (p. 409—440); 8. Limba și literatura (p. 441—524); 9. Cultura (p. 525—609). Ultima partea lucrării cuprinde un registru alfabetic (p. 611—664) în cadrul căruia au fost luate în considerație numele autorilor, editorilor, specialiștilor și titlurile lucrărilor.

Capitolul cel mai voluminos al lucrării este dedicat bibliografiei istorice, grupată după cum urmează: 2.1.1. Bibliografie istorică generală (p. 35—36); 2.1.2. Bibliografia anumitor epoci și evenimente istorice (p. 36—38), cu referire la răscoala lui Horea, revoluția de la 1821, epoca cuceririi independenței și războiul din 1877—1878, primul război mondial, al II-lea război mondial și perioada de după război; 2.2. Istoriografie (p. 38—44); 2.2.1. Prezentarea unor istorici și cronicari (p. 44—65); 2.3.1. Congrese de istorie (p. 65,66); 2.3.2. Manuale și dicționare (p. 66); 2.4. Științele auxiliare ale istoriei (p. 66); 2.4.1. Paleografie (p. 67); 2.4.2. Diplomatică (p. 68—69); 2.4.3. Sfragistică, Sigilografie (p. 69—70); 2.4.4. Heraldică (p. 70—72); 2.4.5. Numismatică (p. 72—74); 2.4.6. Epigrafie (p. 74—75); 2.4.7. Genealogie (p. 76); 2.4.8. Cronologie (p. 77); 2.4.9. Metrologie (p. 77); 2.4.10. Arhivistică (p. 77—80); 2.4.11. Izvoare istorice (p. 81—85); 2.4.12. Manuscrise (p. 85—87); 2.4.13. Geografie istorică (p. 87—89); 2.4.14. Demografie istorică (p. 89—92).

2.5. Editarea izvoarelor istorice (p. 92—103); 2.6. Prezentări generale (p. 103—106); 2.6.1. Istorie militară (p. 106—108); 2.7. Relațiile cu alte țări și popoare (p. 108); 2.7.1. Politica externă a României și a Principatelor române — prezentări generale (p. 108—123); 2.7.2. Relațiile României cu alte țări (p. 124—149); 2.8. Anumite perioade (p. 150); 2.8.1. Etnogeneza poporului român și istoria sa (p. 150—228);

2.9. Istorie locală și regională (p. 228); 2.9.1. Istoria anumitor regiuni (p. 228—245); 2.9.2. Istoria anumitor localități (p. 246, 255); 2.10. Minorități naționale și etnice (p. 255—270).

Semnalam apariția acestui volum cu speranța că el poate constitui un important instrument de lucru pentru cercetătorii din diferite domenii de activitate.

ECATERINA ANTON

„Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde”, nr. 1—2/1991

Cele două numere ale revistei „Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde” apărute în anul 1991 sub îngrijirea institutului Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e.V. Heidelberg cuprind lucrări ce se înscriu în domenii diferite. Menționăm din cuprinsul numărului 1 următoarele articole de fond: Ernst Wagner, fostul președinte al institutului Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde (1970—1985) este autorul lucrării: *150 de ani Verein für siebenbürgische Landeskunde* (p. 3—10), în care prezintă istoricul acestei societăți culturale de la constituirea acesteia (9 octombrie 1840) pînă la zi. Din lucrarea lui Lorenz Sievert se publică prima parte sub titlul *Contribuții la istoricul unităților de măsură și al monedelor din Transilvania sec. XI—XX* (p. 11—16), urmărind scopul, mărturisit în urmă cu 35 de ani de către autor, de a oferi cercetătorului un instrument practic de lucru în interpretarea corectă a măsurilor de greutate și a unităților monetare. Iacob Mărza tratează despre *Învățământul german la gimnaziul românesc din Blaj în prima jumătate a sec. XIX* (p. 17—22), iar Michael Kroner continuă publicarea și comentarea unor *Scrisori inedite ale lui Josef Haltrich din anii 1861—1883* (p. 23—36). Vasile Ciobanu încearcă un răspuns la *Cine este autorul broșurii „Ce sînt și ce vor sașii din Ardeal”?* (p. 37—39); Gisela Richter abordează un subiect interesant prin *Contribuții la folosirea plantelor medicinale de către sașii din nordul Transilvaniei* (p. 40—46); Nicolae Sabău semnează studiul „*Armenopolis*” sau *barocul în Gherla sec. XVIII—XIX* (p. 47—67).

Partea a doua a revistei inaugurează rubrica *Diskussionsforum* care conferă auto-

rului dreptul la replică. Rubrica este dedicată unor contribuții care au condus la polemică, precum și a unor întrebări care pot constitui puncte de plecare spre discuții și informare.

Deosebit de bogată este rubrica dedicată recenziilor (p. 76—111), care cuprinde 18 titluri, apărute în edituri din Austria, Germania, Franța și România în perioada 1987—1991. Revista se încheie cu comunicări din partea asociației și rapoarte (p. 112—121) și cu rubrica „Știri” (p. 122—136).

În nr. 2/1991 al revistei „Zeitschrift...” se continuă publicarea lucrării *Contribuții la istoricul unităților de măsură și a monedelor din Transilvania sec. XII—XX*, de Lorenz Sievert (p. 137—151); Petre Munteanu — Beșliu prezintă rezultatul *Cercetărilor arheologice în „Casa Hermes” din Sibiu* (p. 152—163); Lore Wirth-Poelchau interpretează *Poeziile funerare dedicate lui Marcus Fronius*, preotul orașului Brașov (1713), partea a 2-a (p. 164—191); Robert Offner semnează studiul *Contribuții la istoricul familiei de farmaciști Mauksch din Cluj* (p. 192—198); Dieter Kessler, *Relativitatea literaturii săsești din Transilvania din a 2-a jumătate a secolului al XIX-lea* (p. 199—210), iar Jutta Reisinger prezintă *Frescele din turnul catolic din Biertan* (p. 211—220).

Urmează rubricile *Diskussionsforum* (p. 221—232) și *Recenzii* (p. 233—248), care prezintă 11 lucrări publicate de diferite edituri din Germania, România, Ungaria în perioada 1987—1991. Comunicările din partea asociației (p. 248—254) încheie cuprinsul revistei.

MONICA VLAICU

„Sbornik archivnich praci” (Culegere de studii arhivistice), XLI (1991), nr. 2, p. 249—560

Culegerea se deschide cu studiul lui Jindrich Dejmeck intitulat *Kamil Krofta și activitatea lui în arhivele teritoriale* (Capitolul din biografia lui din perioada 1901—1991), dedicat marelui istoric, arhivist și diplomat. Autorul insistă, printre altele, asupra contribuției acestuia la editarea culegerii *Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustratia*, documente aflate în arhivele Vaticanului referitoare la Regatul Boemiei. Studiul se încheie cu o bogată anexă, cuprinzătoare corespondență a lui Kamil Krofta cu marile personalități ale Cehoslovaciei din domeniul istoriei și arhivisticii (J. Glücklich, L. Hofman, V. J. Novacek, J. Borovicka și alții).

Un studiu de mare înținare și foarte documentat este cel semnat de Lenka Matušíková, *Micul cartulariu din arhiva Coroanei Boemiei*. În capitolul introductiv se face o analiză complexă a definirii termenului. Autoarea se oprește, în final, la următoarea definiție: cartulariu — instrument ajutător, care se constituie în cancelariile de destinație, care, de obicei, sub formă de registru, ține evidența tuturor sau mai exact a tuturor privilegiilor mai importante referitoare la anumite drepturi ale diferiților emitenți. Scopul înființării acestui instrument era de a avea la dispoziție o evidență mai simplă a tuturor drepturilor din anumite zone de interes arhivistic. Autoarea constată că în literatura de specialitate termenul de „cartulariu” a fost tratat ocazional. O încercare de stabilire a vechimii acestui instrument de evidență o întâlnim la H. Bresslau, *Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien*, I, Leipzig, 1912, care notează că primele cartulării au apărut în mănăstirile germane și italiene, printre cele mai vechi cunoscute fiind „Codex traditionem” din Freising. Ele apar mai întâi în instituțiile religioase tocmai pentru a pune la adăpost averea și privilegiile acestor instituții în cazul când documentele originale se pierdeau. De obicei, ele apar sub formă de volum, având o scurtă prefață și la sfârșit se anexează un registru cu toate listele copiate. Aceste liste sînt grupate fie după criteriul locului, fie după cel al conținutului sau al emitentului. Uneori listele apar și cronologic.

În Boemia, primele cartulării datează din prima jumătate a secolului al XIV-lea, din timpul regelui Carol al IV-lea. Acesta face schimbări substanțiale în organizarea arhivelor de cancelarie. Colecția de documente „Summa cancellariae” a păstrat primul formular al listei pe baza căreia Carol al IV-lea a întemeiat arhiva Coroanei Boemiei, cam în jurul anului 1355, primul arhivar, în accepțiunea exactă a cuvîntului, fiind Johannes dictus Saxo Mule, preot din dioceza Zverin. În această perioadă apar și primele cartulării, care, din păcate, nu s-au păstrat, existînd numai copii tirzii după ele. Din aceste copii se poate deduce că primele cartulării cuprîdeau peste 400 de liste referitoare mai ales la privilegiile regelui.

În continuare, autoarea se ocupă, în detaliu, de descrierea „Micului cartulariu”, păstrat în trei manuscrise, sub cotele I C 24 și VI F 12, depozitate la Biblioteca Națională din Praga. Este un cartulariu de arhivă, în care sînt menționate privilegiile regilor cehi și sînt păstrate listele cu pretențiile teritoriale ale statului ceh. Studiul se încheie cu reproducerea conținutului manuscriselor păstrate.

Gustav Hofmann ne propune un studiu interesant: *Populația Cehiei la sfîrșitul secolului al XVII-lea*. Din studiarea registrelor de evidență a populației, autorul reușește să stabilească un număr de 1.400.000 locuitori în Cehia pînă în anul 1692, ceea ce reprezenta cam 26,89 locuitori pe km. pătrat. Tabelele însoțitoare prezintă populația pe vîrste, pe gospodării, pe zone de relief și pe localități.

Primul studiu consacrat organizării Securității statului, adică poliției secrete cehoslovace, începînd cu anul 1948, ca un departament în cadrul Ministerului de Interne, continuînd apoi ca o instituție de sine stătătoare, conceput pe baza documentelor păstrate în arhiva Ministerului Federal de Interne, este cel al lui Jan Frolik, *Schiță a evoluției organizatorice a unităților Securității statului din cadrul Corpului Securității naționale între anii 1948 și 1989*.

Volumul se încheie cu o bibliografie a tuturor lucrărilor apărute în „Sbornik” între anii 1981 și 1990.

DRAGOȘ ȘESAN

„Slovenská archivistika” (Arhivistica slovacă), XXVII (1992), nr. 1, 203 p.

Așa cum ne-a obișnuit, revista de specialitate din Bratislava se prezintă în fața cititorilor cu materiale diverse, cu informații multiple și comentarii competente. Având în vedere cantitatea mare de documente care urmează să fie preluate de arhiva din Bratislava, referitoare la perioada 1939–1945, Elo Rakos în studiul *Preluarea documentelor arhivistice în arhivă* propune înființarea unui serviciu special de preluare și înregistrare a documentelor în cadrul Direcției Arhivelor Slovacă.

Multă vreme inaccesibile specialiștilor, arhivele administrației bisericești constituie obiectul analizei lui Ivan Chalupceky, *Arhivele Administrației bisericești catolice din Slovacia*. Autorul face un scurt istoric al acestei instituții și formulează propuneri concrete de evidențiere, inventariere și valorificare a acestui izvor neprețuit de informații. Având în vedere că acest fond se compune din cărți, corespondență, circulare, protocoale, mitrice, testamente, însemnări contabile, urbării, inventare de parohii, biserici și case parohiale, planuri de biserici și școli etc., autorul face propuneri concrete de împărțire pe mari diviziuni și subdiviziuni pentru a fi mai ușor inventariate și valorificate.

Completări la istoria învățământului primar și secundar din Slovacia, pe baza unor documente din arhivă, face Ján Dubovsky în *Contribuții la istoria învățământului general și mediu pe baza documentelor existente în Arhivele Statului din Slovacia pînă la 1948*.

Marii personalități a Renașterii naționale slovace, mai ales în domeniul standardi-

zării limbii literare slovace, Anton Bernolák îi dedică Pavel Horváth un studiu intitulat *Originea și relațiile de familie ale lui Anton Bernolák*. Pe baza documentelor existente în fondul personal Anton Bernolák, autorul reconstituie arborele genealogic al acestei vestite familii de cărturari și oferă specialiștilor date inedite din viața și activitatea acestuia.

O altă personalitate a istoriei Slovaciei care se bucură de atenția specialiștilor este aceea a lui Juraj Turzo. Jozef Kocis în *Palatinatul lui Juraj Turzo (1609–1616)*, face mai întîi o prezentare documentată a instituției palatinatului, în general, apoi în Slovacia, cu referire specială la Juraj Turzo, la meritele acestuia pe plan politic, social și ecleziastic. În plus, se fac referiri speciale și la relațiile acestuia cu principii transilvăneni Gabriel Bathory și Gabriel Bethlen.

Un capitol aparte al revistei este consacrat recenziilor și referatelor pe marginea principalelor cărți și studii de specialitate din Cehia, Slovacia și Austria. Revista revistelor străine închinată problemelor de arhivistică se oprește asupra prezentării unor publicații din SUA („The American Archivist”), din Germania („Der Archivar”, „Archivmitteilungen”), din Franța („La gazette des Archives”), din Italia, Bulgaria și Ungaria. Știrile de interes local, notele și cronicile pe marginea principalelor activități arhivistice pe plan mondial (congrese, consfătuiri, mese rotunde etc.) completează sumarul acestei reviste.

DRAGOȘ ȘESAN

„Otam” nr. 2, Ankara, 1991, 342 p.

Colorat, caleidoscopic, acest număr cuprinde o problematică bogată, incitantă, atrăgătoare prin însăși diversitatea ei. Rubrica „Studii și cercetări”, cea mai consistentă, se deschide cu un articol semnat de Seçil Akgün, intitulat *Apariția Tanzimatului în Imperiul Otoman* (p. 1–14), în care autorul trece în revistă evenimentele și momentele care au premers și au pregătit emergența unei importante mișcări de emancipare din istoria modernă a Turciei.

În continuare, Halil Cin se ocupă de *Înfluențele administrative și juridice ale Islamului și Imperiului otoman asupra țărilor magrebiene* (p. 15–26), structurându-și

materialele pe trei direcții: 1. Situația Magrebului înainte de Islam; 2. Influența Islamului; 3. Influența statului otoman. Articolul este însoțit de fotocopiiile a trei documente și de două anexe.

Un material interesant, articolul semnat de Melick Delilbasi despre *Istoria Prevezei în secolul al XVI-lea, potrivit registrelor otomane de impozite* (p. 53–62) ne supune atenției o scurtă descriere a stabilirii stăpînirii otomane în Epir, unită de o prezentare și caracterizare generală a registrelor de impozite din Ioannina, precum și de o privire asupra situației populației și a condițiilor de trai. Autorul folosește tabele

(„Registrul din 1564”), „Registrul din 1579”), statistici (analize procentuale ale impozitelor agricole, comerciale și de tranzit pe anii 1564 și 1579) și diagrame („Diagrama impozitelor pe 1564”, „Diagrama impozitelor pe 1579”).

Într-un articol amplu, bazat și pe o bibliografie dată în final (13 titluri), Ya-ruz Ercan comentează și prezintă o parte din textul unui *Raport asupra ambasadei în Franța*, semnat de Mehmed Emin Vadih Efendi (p. 73–84), lucrare colorată, dinamică, în care finețea intelectuală a autorului se îngemănează cu o excepțională acuitate a percepției, rezultatul fiind un tablou pitoresc, de viu interes, dacă amintim fie doar o parte dintre subtitluri: „Despre cetatea Vidinului”, „Kaza-ua Timișoarei”, „Cetatea Timișoarei”, „Orașul Pesta”, „Cetatea Budei”, „Despre situația din Polonia”, „Populația poloneză” etc.

Dens, foarte solid documentat (bibliografia cuprinde 33 de titluri, alături de 11 registre de impozite), articolul lui Kurt Yilmaz se referă la *Prezentarea și valorificarea registrelor detaliate de impozite ale sangeacului Sis* (p. 151–199), analizând aceste registre și oferind date de: 1. Impozitele raiale; 2. Administrația terenu-lui (Hass; Hass-i-Mirliva; Zeamet; Timar); 3. Vakıf-uri (fundații pioase); 4. Proprietăți; 5. Economie — a) Agricultură (culturile de grâu, orz, bumbac, zarzavat, orez, secară, porumb, cultura nucilor și portocalilor); b) Creșterea animalelor; c) Industria și d) Comerțul; 6. Alte impozite. Materialul bogat este însoțit de tabele (cu date privind statistica celibatarilor din Cukurova; repartitia timar-urilor conform registrului de impozite T.D.37 (1485); Hass-i mirliva în zona Sis la 1572; populația din Sis la 1572; impozite percepute populației etc.) și 4 anexe, din care 2 cuprind documente.

În cadrul aceleiași rubrici Musa Çadırcı ne prezintă *Vederile sociale și economice ale lui Namık Kemal* (p. 39–52), iar Ferit Duka ne înfățișează câteva *Observații asupra procesului de islamizare a populației albaneze în secolele XV – XVIII* (p. 63–71), însoțite de tabele cu: episcopii albaneze; numărul de săteni; numărul de familii catolice, ortodoxe și musulmane; gradul de islamizare. *Apariția fiziologiei experimentale în Imperiul Otoman* (p. 127–140) stă în atenția lui Esin Hahya, în timp ce articolul lui Uygur Kocabaşoğlu are ca subiect primul ziar provincial din Imperiul Otoman, și anume *Tuna Vilayet Gazetesi* („Gazeta Vilayet-ului Dunării”),

(p. 141–149). *Ocuparea Rhodosului și a Dodecanezului* (p. 201–216) reprezintă tema de cercetare a lui İsrail Kurtcephe, în timp ce relațiile turco-spaniole sînt analizate în articolul lui Morales Lezcano, *Spania și Turcia. De la ignorare reciprocă la apropiere* (p. 217–229), structurat în două părți: 1. Spania și Turcia — două mari puteri care fac cunoscîntă; 2. Turcia în presa spaniolă („El Pais”, „A.B.C.”, „Ya”, „La Vanguardia”). Ertuğrul Önalp se ocupă de *Călători spanioli în Turcia și câteva țări islamice pînă în secolul al XVI-lea* (p. 231–237). În articolul *Sangeacii de Mazgird, Pertek și Sağman în secolul al XVI-lea — Pir Hüseyin Bey Oğulları* (p. 239–263), Ali Ünal ne prezintă succesiunea acestora și arborele genealogic al lui Pir Hüseyin Bey, iar Nesimi Yazıcı, ne prezintă *Cîteva observații asupra cronicii «Vekayi-i Misriyye»* (Cronica evenimentelor din Egipt) (p. 267–278), observații însoțite de o bibliografie de 13 titluri și trei anexe, din care 2 reprezintă fotocopii ale unor pagini din cronică.

La rubrica „Documente” continuă și în acest număr prezentarea unor *Documente privind istoria navală a Turciei* (p. 279–301), prezentare ai cărei autori, Poulino Toledo și Muzzafer Ankan se ocupă de această dată de Spania și Africa de Nord, supunîndu-ne atenției 11 documente (în transcriere), reprezentînd o intensă corespondență între căpitanul Diego de Vera, Juan de Tudela, Augustin Velasquez, Nicolao Quint — guvernatorul cetății Algerului, Juan Ruiz de Calcena — notarul regal, Juan del Rio, cardinalul Jimenez de Cisneros și Vicente Perez de Albornoz în perioada 27 august 1516 — 4 octombrie 1516.

În continuare, Yücel Özkaya ne prezintă *Un document care pune în lumină viața socială din prima jumătate a secolului al XVIII-lea* (p. 303–334), punîndu-ne la dispoziție, după o scurtă introducere, transcrierea unui document care ne este și prezentat în 14 fotocopii.

Numărul se încheie cu două recenzii, una semnată de Mehdi İlhan, în legătură cu lucrarea lui Wolf Dieter Hutteroth *Palestina și Transiordania în secolul al XVI-lea. Structura economică a comunităților rurale, așa cum reiese din registrele otomane de impozite* (p. 335–338), iar cealaltă datorată lui Ligor Mile, intitulată *O carte prețioasă referitoare la o nouă apariție, dedicată de Koçi Kyçku lui Mustafa Kemal Atatürk* (p. 339–342).

IRINA HRIȚCU